

TRAFİK SİGORTASINDA SİGORTA ETTİRENİN SİGORTACISINA RÜCU HAKKI

ÇELİK AHMET ÇELİK

1- Bildirim (ihbar) yükümlülüğü

Uygulamada sigorta ettirenin (poliçe sahibinin), kendi sigortacısına karşı dava açması az rastlanan durumlardandır. Genellikle, zarar görenlerin, işletene ve sürücüye karşı açtıkları davalarda (**sigortacı da dava edilmemişse**) davalı **işleten**, davayı sigortacısına "**ihbar**" edebilir. Ayrıca, **sigorta ettiren (işleten)**, zarar görenlerin dava açmalarını beklemeden, TTK.1291/1. maddesine göre, rizikonun gerçekleştiğini (taşıtının kazaya karıştığını) öğrendiği günden başlayarak **beş gün içinde sigortacısına bildirmekle yükümlü** tutulmuştur. Trafik Sigortası Genel Şartlar B.1/a (eski 10/a) maddesinde de aynı düzenleme yer almış ve sigorta ettirenin "sorumluluğu gerektirecek bir olayı, öğrendiği andan başlayarak beş gün içinde sigortacısına ihbar etmekle yükümlü olduğu" açıklanmıştır.

2- Dönme (rücu) hakkının kullanımı için bildirim (ihbarın) koşul olmaması

Sigorta ettirenin "ihbar yükümlülüğü"nü yerine getirmemesi durumunda, bunun yaptırımının ne olacağı konusu bir Yargıtay kararında tartışılmış ve poliçede yaptırım (müeyyide) yer olmadığından, sigorta ettirenin, zarar gören üçüncü kişilere tazminat ödemesi durumunda, sigortacısına karşı dava hakkının düşmeyeceği ve poliçeye dayanarak sigortacısından istemde bulunabileceği sonucuna varılmıştır.¹

3- Sigorta ettirenin sigortacısına dönme (rücu) hakkının yasal dayanağı

Zarar gören üçüncü kişilere tazminat ödeyen **sigorta ettirenin (işletenin)**, poliçedeki limite göre sigortacısından istekte bulunmasının yasal dayanağı, Yargıtay kararlarında şöyle açıklanmıştır:

"KTK. m. 91'de belirtildiği üzere Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası ile işleten (araç sahibi), üçüncü kişilere verdiği zararlardan dolayı kendi "sorumluluğunu" sigorta ettirmektedir. Sigorta sözleşmesi, sigorta ettirenin malvarlığındaki azalmayı önlemek amacıyla yönelik olarak düzenlenir. Bu ilişkide sigorta ettirenin yararı güvence altına alınmaktadır. Bunun sonucu olarak sigorta ettiren (işleten-araç sahibi), sigortacının ödediği tazminat kadar borcundan kurtulmaktadır.

Eğer **sigorta ettiren (işleten-araç sahibi)**, sigortacının ödemekle yükümlü olduğu **tazminat tutarını zarar gören üçüncü kişilere ödemişse**, sigortacının, sigorta ettiren zararına zenginleştiği kabul edilmelidir. İşte bu haksız ve nedensiz zenginleşmeyi geri vermekle yükümlü olan sigortacıya karşı, **sigorta ettirenin (zarar gören üçüncü kişilere) ödediği tazminat tutarını geri isteme hakkı bulunmaktadır.**"²

4- Dönme (rücu) hakkının kullanımı için izlenecek yol

a) Yukarıda da belirttiğimiz gibi, işleten, üçüncü kişilerin dava açmalarını beklemeden, aracının kazaya karıştığını "hemen" sigortacısına bildirmelidir. TTK.1291/1. maddesi ile Trafik Sigortası Genel Şartlar B.1/a maddesine göre, işleten, rizikonun gerçekleştiğini (taşıtının kazaya karıştığını) öğrendiği günden başlayarak beş gün içinde sigortacısına bildirmekle yükümlü tutulmuştur. Bu yükümlülük hemen yerine getirilmelidir.

¹ Bu konuda Yargıtay 11. HD 26.9.1994 gün 3321-6782 sayılı kararın özeti şöyledir: "ZMSS (Trafik Sigortası) Genel Şartları'nın 10/a maddesine göre, sorumluluğu gerektirecek bir olayın meydana gelmesi halinde beş gün içinde sigortacıya ihbar edilmesi, aynı maddenin (d) bendine göre de, zarardan dolayı dava açılması ve tazminat istenmesi veya ceza kavuşturmasına geçilmesi durumlarında sigortacıyı derhal haberdar etmek gerekir. Ancak bu ihbar yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi durumunda ne gibi sonuçlar doğacağı ve rizikonun sigortacıya duyurulmamasının hukuki yaptırımının ne olacağı poliçede gösterilmemiştir. Bu durumda, davacı için dava hakkının düşmediğinin kabulü ile poliçeye dayanarak davalı sigortacıdan istemde bulunması olanaklıdır." (Daha fazla bilgi için bkz: I. Ulaş, Uygulamalı Sigorta Hukuku, 1998, sf. 586-587)

² Örneğin, Yargıtay 3.HD.09.12.1997 gün 10562-11742 sayılı kararı. (YKD. 1998/5-662)

b) Gene yukarda açıkladığımız gibi, zarar görenler, işletene karşı bir dava açmış olup da, aracın Trafik Sigortasını yapan sigorta şirketini dava etmemişlerse, davalı **işleten** bu **davayı** hemen **sigortacısına bildirmelidir.**(İhbar etmelidir.)

c) Eğer, zarar görenlerin dava açmalarını beklemeden, işleten,onlarla anlaşarak (sulhen) bir tazminat ödemiş olursa, bunu belgelemek koşuluyla sigortacısından isteyebilir. Bu konuda bir Yargıtay kararında daha da ileri gidilerek, işletenin, kendisine karşı bir dava açılmadan dahi “üçüncü kişilerin zararından sorumlu olduğunu kanıtlaması durumunda” sigorta bedelini kendi aracının Trafik Sigortasını yapan sigorta şirketinden isteme hakkı bulunduğu kabul olunmuştur. Kararda şöyle denilmiştir, özetle:

“Bir sigorta şirketine Trafik (ZMSS) poliçesi ile sigortalı bir aracın sürücüsü üçüncü kişilere zarar vermişse, zarar görenler tarafından **sigorta ettirene karşı bir dava açılmadan dahi**, sigorta ettirenin (işletenin), üçüncü kişilerin zararından sorumlu olduğunu kanıtlaması halinde, **sigorta bedelini, kendi aracının Trafik (ZMSS) poliçesini düzenleyen sigorta şirketinden isteme hakkı bulunduğu kabulü gerekir.**

(11.HD.21.12.2004, E.2004/1636 - K.2004/12698)

d) Ancak, Yargıtay, daha eski tarihli bir başka kararında, işleten (sigorta ettiren), zarar gören üçüncü kişilere henüz bir tazminat ödememişse, sigortacısına karşı dönme (rücu) hakkını kullanamayacağı yönünde karar vermiştir. Buna ilişkin karar özeti şöyledir:

“Dava, trafik sigorta poliçesiyle sigortalı aracın üçüncü kişiye vermiş olduğu, sigorta ettiren tarafından ödenen zararın, sigortacıdan rücu tazmini istemine ilişkindir. Ne icra dosyasında ne de sunulan kanıtlar arasında davacının zarar görene ödeme yaptığına dair bir bilgiye rastlanmamıştır.O halde, davacının zarar gören üçüncü şahsa bir ödemesinin olmadığı, rücu koşullarının bulunmadığı dikkate alınarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir.”

(11.HD.11.04.2005, E.2004/6602 - K.2005/3457)

Eki : Yargıtay kararları

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ
T. 18.03.1999 E. 1999/90 K. 1999/2336

ZORUNLU MALİ SORUMLULUK (TRAFİK) SİGORTASI
SİGORTA ETTİRENİN KENDİ SİGORTACISINA DÖNME HAKKI

Özet: Sigorta ettiren, zarar görenlere tazminat ödedikten sonra, kendi sigortacısından sigorta limitleri içinde kalan bölümünü dava yoluyla isteyebilir.

KARAR: Davacı vekili, müvekkiline ait aracın davalı şirkete zorunlu mali mesuliyet sigortası ile sigortalı olduğunu, müvekkili aracın yaptığı kaza nedeniyle karşı tarafın kasko sigortacısı tarafından müvekkili aleyhine icra takibi yapıldığını ve aynı zamanda davalı sigorta şirketine müracaat edildiğini davalının ödememesi nedeniyle, ödenen tazminatın ticari faiziyle birlikte davalıdan tahsilini talep etmiştir.

Mahkemece tüm dosya kapsamından 50.000.000 lira poliçe limiti olan miktarın davalıdan ödeme tarihinden itibaren yasal faizi ile tahsiline karar verilmiştir. Kararı davacı vekili temyiz etmiştir.

Sorumluluk sigortası ile ilke olarak sigorta ettirenin 3.kişilere verebileceği zararlardan ötürü bu zararın giderilmesi için sigorta ettirenin mamelekindeki azalmayı önleme amacına yönelik olarak düzenlenir. Zorunlu mali mesuliyet sigorta sözleşmesinde de aynı ilke uyarınca, güvence altına alınan asıl menfaat sigorta sözleşmesini yaptıran motorlu araç işleticisi ve onun durumunda olanlardır. Bu nedenle trafik kazası ile 3.şahıslara zarar veren motorlu araç işleteni olan sigorta ettiren, zarar görenlere tazminat ödemesinde bulunduktan sonra kendi sigortacısından sigorta limitleri ve koşulları içinde kalan ve gerçek zarara ilişkin bölümünü dava yoluyla isteyebilir.

Olayımızda, davacının hasar bedeli olarak sigortacısı yerine geçerek dava dışı aracın kasko sigortacısına 33.900.000 lira ödediği tartışmasızdır. Davacı dava dışı kasko sigortasına gerçek hasar bedelini ödemekle yükümlü olup, bunu aşan bir ödeme yapmışsa, gerçek zararı aşan ödemeyi davalı olan kendi sigortacısından isteyemez. O halde mahkemece davacının 3.şahıs olan sigorta şirketine ödeme yaptığı tarihten itibaren artan ve eksilen reeskont faizi üzerinden hesap yaptırılarak bu hesap içinde icra masraflarının da dikkate alınarak bulunacak miktardan davacının 3.şahıs sigorta şirketine fazladan ödeme yapmışsa bununda indirilerek davacının zararı hesaplanıp sonucuna göre hüküm tesisi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiştir.

SONUÇ : Yukarıda açıklanan nedenlerle davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün davacı yararına BOZULMASINA 18.3.1999 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ
T. 21.12.2004 E. 2004/1636 K. 2004/12698

RÜCUEN TAZMİNAT DAVASI)
TRAFİK ZORUNLU MALİ SORUMLULUK SİGORTASI
SİGORTA ETTİRENİN ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE ZARARI ÖDEMESİ

Özet: Bir sigorta şirketine Trafik Zorunlu Mali Sorumluluk Sigorta poliçesi ile sigortalı bir aracın üçüncü kişilere zarar vermesi halinde, zarar görenler tarafından sigorta ettirene karşı bir dava açılmadan dahi, sigorta ettirenin, üçüncü kişilerin zararından sorumlu olduğunu kanıtlanması halinde, sigorta bedelini, kendi aracının Trafik (ZMSS) poliçesini düzenleyen sigorta şirketinden isteme hakkı bulunduğu kabulü gerekir.

KARAR : Dava, davalı şirketin zorunlu trafik sigortalısı olan davacıya ait aracın neden olduğu trafik kazası sonrasında vefat eden şahsın mirasçılarının, davacı S. aleyhine açtığı dava sonrasında hükmedilecek bedelin davalı sigorta şirketinden tahsili istemine ilişkindir.

Zorunlu Mali Sorumluluk Sigorta sözleşmesi ile motorlu araç işletenin, işlettiği aracın üçüncü kişilere verdiği zararlar nedeniyle onlara karşı olan hukuki ve mali sorumluluğu güvence altına almaktadır. Trafik ZMSS poliçesinde sigortalı, poliçede sigortalı olarak gösterilen aracın işletenidir. Trafik ZMSS poliçesi düzenlenirken zarara uğrayacak kişiler o aşamada henüz bilinmediğinden, bu kişilerin ismen poliçede sigortadan faydalanan olarak gösterilmesi dahi mümkün bulunmamaktadır. Bir sigorta şirketine Trafik ZMSS poliçesi ile sigortalı bir aracın üçüncü kişilere zarar vermesi halinde, zarar görenler tarafından sigorta ettiren aleyhinde bir dava açılmadan dahi, sigorta ettiren kişinin üçüncü şahısların zararından sorumlu olduğunu kanıtlanması halinde, sigorta bedelini kendi akidi olan sigorta şirketinden talep etme hakkı bulunmaktadır. Bu durumda davacı sigortalının üçüncü kişilere karşı verilen zararı kanıtlanması halinde, davalı sigorta şirketine müracaat hakkı bulunduğu kabulü gerekir.

Kaldı ki, dava konusu olayda, davacıya ait ve davalı şirkete zorunlu trafik sigorta poliçesi ile sigortalı araç ile üçüncü kişilere zarar verildikten sonra, davacı sigortalı aleyhinde dava açılmış olup, işbu davanın yargılaması devam ettiği sırada, üçüncü kişiler tarafından açılan dava sona ermiş ve davacı sigortalının, aleyhine hükmedilen tazminatı ödediği de anlaşılmaktadır. Mahkemece, usul ekonomisi gereğince de işin esasına girilerek, karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçeyle davanın reddedilmesi doğru görülmemiş, hükmün bu nedenle davacı yararına bozulması gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle, davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile kararın davacı yararına BOZULMASINA 21.12.2004 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ
T. 11.4.2005 E. 2004/6602 K. 2005/3457

SİGORTA ETTİRENİN ÖDEDİĞİ ZARARI
SİGORTACIDAN RÜCUAN İSTEMESİ
TRAFİK SİGORTA POLİÇESİ

Özet: Dava, trafik sigorta poliçesiyle sigortalı aracın üçüncü kişiye vermiş olduğu, sigorta ettiren tarafından ödenen zararın, sigortacıdan rücu tazmini istemine ilişkindir. Ne icra dosyasında ne de sunulan kanıtlar arasında davacının zarar görene ödeme yaptığına dair bir bilgiye rastlanmamıştır. O halde, davacının zarar gören üçüncü şahsa bir ödemesinin olmadığı, rücu koşullarının bulunmadığı dikkate alınarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir.

KARAR : Dava, trafik sigorta poliçesiyle sigortalı aracın üçüncü kişiye vermiş olduğu, sigorta ettiren tarafından ödenen zararın, sigortacıdan rücu tazmini istemine ilişkindir.

Davacının maliki bulunduğu davalı sigorta şirketi nezdinde trafik sigorta poliçesiyle sigortalı aracın, dava dışı şahsa ait araca çarpması sonucu zarara neden olduğu, zarar görenin davacı işleten, araç sürücüsü Osman Aydoğan ve kendi kasko sigortacısı aleyhine tazminat davası açtığı, hüküm altına alınan tazminatın icraya konulduğu, dava dışı sürücü Osman Aydoğan'ın icra dosyasına 12.02.2001 tarihinde 318.400.000.-TL, 24.02.2001 tarihinde haciz sırasında zarar gören vekiline haricen 605.000.000.-TL ödediği hususlarında bir uyuşmazlık bulunmamaktadır. Nitekim bu durum, Ankara 8 nci İcra Müdürlüğü'nce düzenlenmiş 17.02.2002 tarihli belgede de çok net bir ifadeyle açıklanmıştır.

Ancak, ne icra dosyasında ne de sunulan kanıtlar arasında davacının zarar görene ödeme yaptığına dair bir bilgiye rastlanmamıştır. Her ne kadar davaya müdahale talebi ret edilen Osman Aydoğan, ödemelerin araç sahibi davacı adına yapıldığını ifade etmiş ise de bu hususta beyan dışında bir kanıt bulunmamaktadır. Bu kişinin de, zarar gören üçüncü kişi tarafından açılan tazminat davasında haksız fiil sorumlusu olarak aleyhine hüküm kurulduğu, hakkında yapılan icra takibi sonucunda kendi adına ödemeler yaptığı sabittir. O halde, davacının zarar gören üçüncü şahsa bir ödemesinin olmadığı, rücu koşullarının bulunmadığı dikkate alınarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiş, kararın bozulması gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulüyle kararın, davalı yararına BOZULMASINA 11.04.2005 tarihinde oybirliğiyle karar verildi